

Запорізького національного університету. 2021. Режим доступу: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/5798>

2. Шипунова О. В. Перспективи застосування ERP-систем в Україні [Електронний ресурс]. *eSSUIR – Electronic Sumy State University Institutional Repository*. 2012. Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/63172>

3. П'ятничук І., Кафка С., Томашевська А., Туровська Л. Логістичні IT та ERP-системи [Електронний ресурс] / І. П'ятничук, С. Кафка, А. Томашевська, Л. Туровська. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 10(10). DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-10\(10\)-657-667](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-10(10)-657-667).

4. Akhzan F. H., Pontoh G. T., Arifuddin A. The Impact of Human Critical Success Factor on ERP System Implementation / F. H. Akhzan, G. T. Pontoh, A. Arifuddin. *AFEBI Accounting Review*. 2021. Vol. 6, No. 1. P. 47. DOI: <https://doi.org/10.47312/aar.v6i01.473>.

5. Spathis C., Constantinides S. The usefulness of ERP systems for effective management / C. Spathis, S. Constantinides. *Industrial Management & Data Systems*. 2003. Vol. 103, No. 9. P. 677–685. DOI: <https://doi.org/10.1108/02635570310506098>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-532-0-41>

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Шурупова Катерина Володимирівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри професійної та соціально-гуманітарної освіти,
Криворізький національний університет
м. Кривий Ріг, Україна*

Барчак Ольга Миколаївна

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти освітньо-наукової програми «Менеджмент» кафедри менеджменту та адміністрування,
Криворізький національний університет
м. Кривий Ріг, Україна*

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки» від 4 березня

2023 р. № 220 визначає пріоритетні сфери запобігання корупції, однією з яких є освіта.

Зокрема у сфері вищої освіти, визначено, що порядок розподілу публічних коштів на підготовку фахівців з вищою освітою та на наукові дослідження між закладами освіти і науковими установами містить корупційні ризики через недостатню якість законодавчого регулювання, а отже потребує вдосконалення [1]. Тому проблематика попередження та запобігання корупційним проявам у сфері освіти потребує подальшого наукового вивчення.

Корупція як суспільне явище розповсюджене у багатьох сферах життя, тому в Україні сформувалось антикорупційне законодавство. Антикорупційне законодавство в Україні представляє собою сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, починаючи з загальнодержавних законів, завершуючи локальними актами – на рівні підприємств, установ, організацій. Заклади вищої освіти (далі ЗВО) також при впровадженні державних заходів запобігання та протидії корупції користуються загальнодержавними та галузевими нормативно-правовими актами у цій сфері. Особливо актуальними у цій сфері виступають правові підстави впровадження антикорупційної програми в ЗВО.

Серед системи антикорупційного законодавства, першим нормативно-правовим актом, на який спирається ЗВО, виступає закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII., де в ч. 2 ст. 62 визначено, що в обов'язковому порядку антикорупційна програма затверджується керівниками: 1) державних, комунальних підприємств, господарських товариств (у яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків), де середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує сімдесят мільйонів гривень; 2) юридичних осіб, які є учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України "Про публічні закупівлі", якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень [2].

Таким чином, ЗВО входять в число юридичних осіб в яких затверджується антикорупційна програма.

Наступним нормативно-правовим актом виступає Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», яким затверджується Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки.

Антикорупційна стратегія реалізується шляхом виконання відповідної державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії, яку розробляє Національне агентство з питань

запобігання корупції з урахуванням особливостей, встановлених Законом, та затверджує Кабінет Міністрів України на термін дії цієї Антикорупційної стратегії [3].

Таким чином ЗВО, виступають учасниками правовідносин, що виникають при впровадженні антикорупційних заходів у діяльність підприємств, установ, організацій, зокрема і через антикорупційні програми. Тому, антикорупційною програмою виступає комплекс правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності ЗВО.

На рівні підзаконних нормативно-правових актів, ЗВО спираються на Постанову Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 року № 220 «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки».

Метою Програми є досягнення значного прогресу в запобіганні та протидії корупції, забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх державних органів та органів місцевого самоврядування, а також належного процесу післявоєнного відновлення України [1].

При складанні антикорупційної програми ЗВО повинно керуватись рекомендаціями та вказівками спеціальних антикорупційних органів, зокрема Національного агентства з питань запобігання корупції. Особливе місце серед підзаконних нормативно-правових актів займають накази пов'язані з регулюванням антикорупційної програми, такі як «Про затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції» від 27.05.2021 № 277/21, "Про встановлення обов'язкових вимог до мінімальної штатної чисельності уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції в державних органах"» від 26.04.2021 № 240/21 «Про вдосконалення процесу управління корупційними ризиками» 28.12.2021 № 830/21 тощо.

Враховуючи сферу освіти, Міністерство освіти і науки України, як галузевий орган управління у цій сфері, також видає на виконання антикорупційного законодавства, спеціальні нормативно-правові акти, які спрямовані на освітній процес та впровадження антикорупційної програми. Наприклад, накази «Про затвердження Антикорупційної програми Міністерства освіти і науки України на 2024-2026 роки» від 28 березня 2024 р. № 408, «Про затвердження Алгоритму прийняття та розгляду в Міністерстві освіти і науки України повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» від 18 листопада 2020 р № 1429, «Про затвердження Положення щодо впровадження механізмів заохочення та формування

культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» в апараті Міністерства освіти і науки України» від 27.07.2021 № 857, «Про утворення робочої групи з оцінювання корупційних ризиків Міністерства освіти і науки України» від 05 грудня 2023 р. № 1478, «Про проведення оцінювання корупційних ризиків у діяльності міністерства освіти і науки України» від 17.11.2023 № 1411.

Таким чином, на рівні ЗВО реалізація антикорупційного законодавства відбувається за допомогою прийняття антикорупційних програм. Антикорупційна програма схвалюється конференцією трудового колективу ЗВО та затверджується наказом ректора на зразок антикорупційних програм Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна тощо.

Як правило, антикорупційна програма ЗВО складається з таких розділів як: 1) загальні положення; 2) сфера застосування та коло осіб на які поширюється дія антикорупційної програми; 3) антикорупційні заходи; 4) норми професійної етики; 5) права і обов'язки працівників у зв'язку із запобіганням і протидією корупції; 6) права і обов'язки працівників уповноваженого відділу; 7) порядок звітування керівника уповноваженого відділу; 8) порядок здійснення нагляду, контролю за дотриманням антикорупційної програми, а також оцінки результатів здійснення передбачених нею заходів; 9) умови конфіденційності інформування уповноваженого відділу працівниками про факти порушень антикорупційних вимог; 10) процедури захисту працівників, які повідомили інформацію про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення; 11) врегулювання конфлікту інтересів у діяльності працівників; 12) порядок надання працівникам роз'яснень та консультацій уповноваженим відділом; 13) порядок проведення періодичного підвищення кваліфікації працівників у сфері запобігання та виявлення корупції; 14) вжиття заходів реагування до працівників, які порушують положення антикорупційної програми; 15) порядок проведення внутрішніх розслідувань; 16) порядок внесення змін до антикорупційної програми.

Положення щодо обов'язковості дотримання антикорупційної програми включаються до правил внутрішнього трудового розпорядку ЗВО, положень про структурні підрозділи, усіх трудових договорів, а також можуть включатися до договорів, які укладаються закладами вищої освіти.

Не зважаючи на впровадження антикорупційних програм у діяльність ЗВО, залишаються не вирішеними питання недостатнього контролю за виконанням таких програм, формальний підхід до її реалізації, не можливість подолання корупційних ризиків, відсутність чітких критеріїв оцінки ефективності та забезпечення їх прозорості тощо.

Література:

1. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів від 4 березня 2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n394> (дата звернення: 31.08.2025).
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700 -VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 31.08.2025).
3. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки: Закон України від 20 червня 2022 року № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення: 31.08.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-532-0-42>

РОЛЬ УСНОЇ ІСТОРІЇ ТА ЕТНОГРАФІЇ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Щербина Світлана Вікторівна

*кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Сучасна війна Росії проти України стала не лише викликом для державності, економіки та суспільних інститутів, а й поставила перед українцями питання самоусвідомлення, збереження культурної спадщини та зміцнення національної ідентичності. У цьому контексті зростає значення гуманітарних наук, зокрема усної історії та етнографії, які виступають інструментами документування, аналізу та популяризації колективної пам'яті. Усна історія дозволяє зафіксувати індивідуальний досвід, який стає складовою історичного наративу, тоді